

XXXV. — Budapesten, 1900. deczember 1-én. — 48. sz.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona és a hazai Tanítók
Országos Bizottságának

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: EMBER JÁNOS,

HOVA AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK

Budapest, IX., Liliom-utca 31. sz. II. em. 12.

Kiadó a „HUNNIA” NYOMDA,

HOVA AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK

(VI., Teréz-körút 3., Kemnitzer-utca sarok.)

A Népnevelők
Budapesti Egyesületének tagjai
tagilletményül kapják e lapot.

Nem tagok előfizethetnek
a kiadónál
1 évre 8 kor., 1/2 évre 4 kor., 1/4 évre 2 kor.-val

BUDAPEST, 1900.

„HUNNIA” KÖNYVNYOMDA (SEBŐK és MŰNZ)

VI., Teréz körút 8 szám.

1911. évi évkönyv a Magyar Néprajztudományi Társaság működéséről

NÉPRAJZTUDOMÁNYI ÉVKÖNYV

LAPJA

1911. évi évkönyv a Magyar Néprajztudományi Társaság működéséről

Magyar Néprajztudományi Társaság

1911. évi évkönyv a Magyar Néprajztudományi Társaság működéséről

Magyar Néprajztudományi Társaság

1911. évi évkönyv a Magyar Néprajztudományi Társaság működéséről

BUDAPEST, 1911.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Ember János.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének s az Orsz. Bizottságának hiv. közlönye.
Megjelenik e lap minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Égész évre	8 kor.
Fél évre	4 „
Negyed évre	2 „
Bírdétek díja petit soronként 20 fillér.	
— Kéziratokat nem küldünk vissza. —	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:

Lilióm-utca 31. sz. alá küldendők.

Előfizetések, reclamációk és hirdetések a kiadóhoz:

A „HUNNIA” KÖNYVNYOMDA VALLALATHOZ:
(VI., Teréz-körút 3. szám alá küldendők)

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tagjai tagdíjmentesen kapják a lapot. — Tagsági s egyéb egyesületi ügyekben szivesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZEVÉR egyes. titkár. — A tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pézstárnokhoz VI., Szondy-utca 47. szám alá küldendők.

Közgyűlésünk alkalmából.

A Népnevelők Budapesti Egyesülete a hagyományokhoz hiven folyó hó 8-án tartja rendes évi közgyűlését, mely alkalmából szükségét látjuk annak, hogy olvasóink figyelmét erre az egyesületre felhívjuk.

Mindenek előtt azt az őszinte nyilatkozatot kell tennünk, hogy a Népnevelők Budapesti Egyesülete is (számerejét tekintve) stagnál. Ma sincsen több tagja, mint volt akkor, a mikor a fővárosi tanítói karnak 5—600 tagja volt, holott ma ennek a tanítósnak száma a felekezeti-ekkel együtt meghaladja az 1300-at. Ha még azt is számba vesszük, hogy a Népnevelők Budapesti Egyesülete tulajdonképen nem helyi; de (lapja révén) országos egyesület, a mely mint ilyen nem szorítkozik csupán a főváros területére, még szembeötlőbb lesz a stagnálás, melynek constatalásával e sorokat megkezdettük.

Ha most már ennek a stagnálásnak az okairól a kollegák körében szót váltunk, több vélemény nyilvánulását hallhatjuk, melyeknek mindegyikében van egy-egy kis igazság.

Némelyek azt mondják, hogy egyesületünk stagnálását az újabb egyesületek okozzák. Megoszlott a fővárosi tanítósnak; egy jó része a Kaszinóban, másik része a Mária Dorothea-egyesületben van otthon s nem érzi annak szükségét, hogy a Népnevelők Budapesti Egyesületébe lépjen. Van benne valami. Bizonyára vannak kartársak, a kik e miatt az ok miatt nem tagjai egyesületünknek. Amde, hogy nem ez a főok, kitűnik abból, hogy a mi egyesületünk tagjai csekély kivétellel tagjai a Kaszinónak, illetőleg a Mária Dorothea egyesületnek is. Az indifferensek nagy részét azok sorában találjuk, a kik semmiféle egyesületnek nem tagjai.

Mások azt állítják, hogy a fővárosi tanítósnak azért huzódozik a Népnevelők Budapesti Egyesületétől, mert keveset kap a maga 4 frjtáért. Az egyesületnek nincs helyisége, nincs hol egy kis beszélgetésre összejönni. Használhatatlan a könyvtár, azok a kedvezmények, a melyek iránt

hajdanában a tagok oly élénken érdeklődtek, egyszerűen megszűntek stb. Semmi egyéb nem maradt meg, csak a lap.

No hát ebben is van igazság. Kedvezőtlen külső viszonyok hatása alatt hányódik az egyesület, mint a szegény lakó, ki nem tudja megfizetni a lakbért. Évek óta olyan, mint az ágyat bérlő szegény munkás, a ki csak a nélkülözhetetleneket hordja magával, mert nem tudja, hol hajtja pár nap múlva a fejét nyugalomra. (Most már e haj megszűnik; az egyesület a Kazinczy-utczában helyiséget kapott). Szó sincs róla, biz ez is elkedvetlenítő dolog, részben oka a számbeli stagnálásnak; de nem a főök, mert hiszen a Népművelők Budapesti Egyesülete így is többet nyújt a tagsági díjért, mint bármely más egyesület: ad egy hetilapot, mely a tanítóság körében élő eszmékről, törekvésekről tájékoztatja, önművelődési törekvéseiben segíti, érdekeit védelmezi, a tanítói közélet irányító tényezői között van immár 35 esztendő óta. Egy ilyen hetilap akkor is megérdemelné a tömeges pártolást, ha magánember adná ki s nem volna mindnyájunk tulajdona.

Ismét mások úgy tartják, hogy egyesületünk stagnálásának főokát a kor anyagias irányában kell keresni. A tanítóságot is magával ragadta ez az irányzat. Egy része éjet-napot egygyé tesz, hogy a megnövekedett igények kielégítésének költségeit előteremtse, más része meg annyira anyagias, hogy semmi iránt nem érdeklődik, a miből anyagi haszna nincsen.

Hát ebben is van valami. Sőt aligha nem éppen ez a főoka a közintézményeink iránt tanusított közönynek, tehát a Népn. Bp. Egyesülete stagnálásának is. Ezt a megbénító erőt legyőzni lehetetlen. A kor irányát mi egyszerű emberek meg nem változtatjuk, sem magunkat hatása alól kivonni nem tudjuk. Szerencsére azokat a napokat éljük, a midőn már fordulatról beszélhetünk. Az a tény, hogy a köz és magánélet minden tényezője megbélyegzi az anyag hajhászatát, hogy senki sem akar haszonhajhászónak látszani, azt mutatja, hogy legalább a jobbagnál már beállt a eszmőr.

Tisztább légkör után vágyakoznak a társadalom tagjai, jobbjai közül igen sokan. Van jegecedési pont, melyet nagyobbítani lehet. A nép tanítójának ott a helye a jók, a nemesek, a kor irányának megváltoztatását czélzó táborában.

Addig is, míg ez a tábor a tanítók ezrei által is megnagyobbodik, egyesületünk érdekében nem tehetünk mást, minthogy apostolkodunk. Nincs egyesületünknek olyan tagja, a ki meg ne tudna az egyesületnek nyerni egy tagot.

És nem kell magát nagyon megerőltetnie, hogy ezt a czélt elérje; mert egyesületünkről nemcsak a szép mult beszél, de jövő missiója is nyilvánvaló. Ennek az egyesületnek a feladata eszméket, gondolatokat adni a jövő haladásnak, helyt állani a tanítói közérdek mellett; ennek az egyesületnek lapjából kell kifejlődni annak az erős és hatalmas orgánumnak, a mely belsőleg is egyesíti a haza tanítóságát.

A Vörösmarty-ünnep.

A tanítóság által a holnapi napon tartandó Vörösmarty-ünnepre a rendező-bizottság a következő „Meghívó”-t adta ki:

A magyar tanítószázad évi deczember hó 2-án, vasárnap, délelőtt 10 órakor a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében, hazánk nagy költője Vörösmarty Mihály születésének századik évfordulója alkalmából Vörösmarty-ünnepet tart, melyre tisztelettel hívjuk meg a tanügy munkásait és barátait. Budapest. 1900. november hóban. Ujváry Béla az ünnep-rendező-bizottság elnöke, Hajós Mihály az ünnep-rendező-bizottság titkára.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottság nevében: Lakits Vendel, elnök. Bárány Zsigmond, h. titkár.

Az „Eötvös-alap“ nevében: Péterfy Sándor, kir. tan., elnök. Kapy Rezső, titkár.

A Tanítóképző intézeti Tanárok Orsz. Egyesülete nevében: Dr. Kovács Janos, elnök. Sztankó Béla, titkár.

A Polgári iskolai Tanárok Orsz. Egyesülete nevében: Lád Károly, elnök, Volenszky Gyula, titkár.

A Kisdiednevelők Orsz. Egyesülete nevében: Dr. Hagara Viktor, főispán, elnök. Peres Sándor, titkár.

A Magyarországi Tanítók Árvaházi Egyesülete nevében: Tóth József kir. tan., elnök, Rohn József, árvaotya.

Az Allami iskolai Tanítók Orsz. Egyesülete nevében: Kozma László, elnök. Szentgyörgyi Lajos, titkár.

A R.-kath. Tanítók Orsz. Bizottsága, az egyházi elnök nevében is: Ember Károly, vil. elnök. Dreisziger Ferencz, titkár.

A Ref. Tanítók Orsz. Egyesülete nevében: Dr. Kiss Áron, elnök, Ritókh István, titkár.

Az izr. Tanítók Orsz. Egyesülete nevében: Kornfeld Gyula, elnök. Hajnal Jakab, titkár.

A Mária Dorothea-egyesület nevében: Gróf Csáky Albinné, elnök. Radnay Jenő, titkár.

A Magyar Tanítók Turista Egyesülete nevében: Moussong Géza, alelnök, Romhányi Sándor, titkár.

A Magyar Tanítók Kaszinója nevében: Verédy Károly, kir. tan., elnök, Bardócz Pál, titkár.

A Budapesti Tanítótestület nevében: Szőke István elnök, Schön József, titkár.

A Népinevelők Budapesti Egyesülete nevében: Kurz Sámuel, elnök, Gerley Szevér, titkár.

A Budapesti (budai) Tanító-egyesület nevében: Koncsek Lajos, elnök. Vaskó Bertalan, jegyző.

A Budapest ág. ev. TanítóiKör nevében: Falvay Antal, elnök. Wichmann Ede, jegyző.

Budapesti Tanítók Segély-egyesülete nevében: Verédy Károly, elnök. Walter Károly, titkár.

A Vörösmarty-ünnep sorrendje:
1. „Szózat“. Énekli a budapesti Paedagogium ifjúságának dalköre.
2. Elnöki megnyitó beszéd. Tartja Molnár Viktor, min. tanácsos,
az ünnep diszelnöke.

3. „Nem hal meg a költő“. Irta és elszavalja Simon Lajos.

4. Ünnepi beszéd. Tartja dr. Gööz József.

5. „Az uri hölgyhöz“. Elszavalja Dorogsághy Dénesné.
6. A „Fóti dal“. Elszavalja Minke Béla.
7. Elnöki zárszó.
8. „Fóti dal“. Énekli a budapesti Paedagogium ifjuságának dalköre.

A felelőség érzelméről.

Talán valamenyien tapasztaltuk magunkon, hogy a midőn egy új osztály növendékeivel találkozunk: önkéntelenül az új arcok mimikája hat ránk. Igaz hogy többé-kevésbe olvashatók le a lélek mozzanatai, de ezeknek a lélektani értelmezése tévedések nélkül szinte lehetetlen; mert ez a mimika nagyon subjectív s így csak néhány általános észrevételt szolgáltat. Mégsem tagadhatjuk, hogy az arcizmok az érzelmek minőségéhez alkalmazkodnak. Különösen a gyermek-világban, a hol az inmorális érzület nem alkothat sikereket a tettetéssel. Es van valami, e milt leírni nem tudok, a mi az én hangulatomba befészkelte magát: a mikor először értekeztem a növendékemmel, a mi megsugja, hogy ő milyen.

Tetsző, avagy ellenkező érzelmek keletkeznek bennünk a kifejezőmozgások hatása alatt önkénytelenül is s tapasztalatom szerint csak ritkán esznek. A tanítónak nagy psychologiai ismeretre van szüksége, hogy annyi egyéniséggel úgy tudjon bánni, hogy ügyét előbbre vigye. Itt a sok szabály között az az első, hogy az erkölcsi beszámítás mindig szándékosságra és tudatosságra alapítható legyen. Mi is a beszámítás? A felelőség érzelmének az alkalmazása jutalmul avagy bűnül való felróvásában.

Az iskolai beszámítások igen különböznek az életben előforduló beszámításoktól. A míg a társadalom szabadulni akar a közveszélyes emberektől és tud is, tekintet nélkül arra, hogy vajjon nem az előélet-e az okozó: addig az iskola nem tud, mert nincsenek fegyházai és börtönei. Azaz, hogy tud javítani, óriási küzdelemmel és nem mindig sikerrel. Így magyarázható, hogy az iskolának a föladata nehezebb amazénál. Az iskola az emberiség boldogításának a szolgálatába szegődött. Ezért javítja a romlottakat: gyógyítással és büntetéssel.

Hogy azonban javítani lehessen, szükséges a felelőség érzelmének a fölébresztése. Tudni kell, hogy ez az érzület a képzeletekhez fűződött hangulat, a mely azokat kíséri. Az a lélektani folyamat pedig, a mely a felelőség érzelmét fölébreszti, csakis az értelmességből eredhet, mert tudjuk, hogy az elkövetett cselekedeteknek vannak következményei is, a melyek az erkölcsi indokok szerint jutalmaznak avagy büntetnek. Hiszen ellenkezőleg, ha az értelmes belátás hiányzik, minden ingerrel felkeltett cselekedet csak reflex-mozgás, a melynek a beszámítása lehetetlen.

Az iskola a jövő ember rendeltetését nézi, azt, a mely reá embertársai között vár, hogy ott tisztességgel betölthesse. Ennek a kötelességnek azonban megfelelni az iskola részéről, igen nehéz és igen nagy dolog. A tanító itt a legfőbb bíró, az erkölcsiség és a jog nevében először igazságra tanít s azt végre kiszolgáltatja érdem szerint.

És mikor tudja azt meg a tanító, hogy fölébredt a gyermekben a felelőség érzelme? Vagy megtudhatja e azt egyáltalán? Megtudhatja

a gyermek egész viselkedéséből, de kiváltképen cselekedeteiből, a melyeknek motívumai a tudatából és a characteréből erednek.

A felelőség testvére a jellemnek. A jellem az ember erkölcsiségének a magja, a honnét koronát hajt a becsület, avagy dudvát a becsületenség. De a felelőség csakis a morális alap-érület mellett ébredhet fel a gyermekben, ellenkezőleg nem. Nagy foka a haladásnak, ha a gyermek tudja a jónak a jutalmát s a rossznak megérzi a súlyát. Míg jónak lenni fáradság nélkül lehetetlen, addig a rosszasághoz nem kell semmi önmehtagadás, semmi erőfeszítés.

Ezeknek a megvilágítására azonban már más disciplinák keretébe tartozik, itt csak azt említem, hogy már bizonyos foku jellem kell, hogy a felelőség érzelme fölébredhessen. *Havas Mihály.*

Az ipariskolai rajzoktatás.

Valahányszor a székes főv. ipariskolákról s az azokban divó tanítási rendszerről lapokban vagy egyebütt szó esik, mindig elgondolom, hogy a tanításnak ezzel az ágával egyre mélyebb és mélyebb kátyúba jutunk, a helyes és végleges megoldástól mindig meszebbre esünk. Pedig székesfővárosunk nagymértékű anyagi áldozatai révén valahára már igazán megérdemelné valamelyes határozottabb eredményt ezen a téren. Azaz megfordítom a dolgot: a székes főv. ipariskolák nem is érdemelnek annyi áldozatot, mint a mennyibe már eddig is kerültek.

Igyekszem kimagyarázni magamat.

Az első baja ezen iskoláknak a czimökben leledzik. Már a czim sem felel meg az iskolák igazi és valódi rendeltetésének. A mostani czim ugyanis olybá tünteti fel ezt az intézményt, mintha az az elemi oktatástól egészen külön vált szervezet volna, mintha annak az ismeretekből egy egészen külön álló és különleges, kerek és befejezett egészet kellene nyújtania. Pedig dehogy! Kétség kívül a czim tévesztette meg tehát annak idején azokat a tanfőúrkat, akik az új szervezés alkalmával az iskolák tanítási tervét és szabályait a legnagyobb minuciozítással paragrafusokba foglalták. Oh nagyon szépen és jól hangzó dolgok kerültek akkor abba a szervezetbe. Van ott sok olyan feldolgozandó anyag, a mit a középiskolák magasabb osztályainak *rendszeresen előkészített* növendékei is sok esetben csak nehezen tudnak megemészteni. De hát arra gondolt-e valaki, hogy az ipariskolába (illetve az ipari pályára) kerülő fiúk 90%-a még az elemi iskolának ugyancsak jól szétbontott, egyszerű tanítási anyagával a tanító minden vergődése daczára sem tudott megbirkózni? Gondoltak-e arra, hogy a nebulók közül igen sokat az elemi iskola 6 osztályán keresztül sem lehetett megtanítani a folyékony olvasásra, a helyesírásra, a helyes gondolat kifejezésre, no meg a hibátlan egyszeregy-re? Gondoltak-e arra, hogy ezeknek a növendékeknek az értelmisége mily végtelen alacsony fokon áll? És ime az *ilyen* tanulókból összeverődött ipariskolában most — hogy többet ne említsek — tanítják a testek felületének és köbtartalmának a kiszámítását, tanítják a kamatos-kamatot, a könyvvitelt, a fizikát, a kémiát és technológiát és tanítanak — szakrajzot! Szó sincs róla: mind igen hasznos és fontos tudnivalók ezek, s minden igaz hazafi hő óhajtása, az, hogy bár minden magyar iparos e

tudnivalók birtokába lépne, ki a gyakorlati életbe. De hiába, a hol laza és bizonytalan az alap, ott szilárdan és biztosan építeni lehetetlenség. Akár pedig iparostanulóink valamennyijének által *kell* esnie azon a torturán, hogy olyan dolgokat, melyeknek megértésére s felfogására szellemi erőinek hiányossága folytán képtelen, 2—3 esztendőn át a munkában elcsigázott fáradt testével unottan végig hallgasson. Által *kell* esniök, mert az utasítás arról is gondoskodott, hogy az u. n. „szamárlétra“ valahogy divatját ne mulja!

Nem jól van ez így, uraim s érdemes hatóságom! Valami utonmódon *szorosabb kapcsolatot kell keresni és találni az elemi és ipariskola között*, s még akkor is, ha ez megvan, jobban meg kell rostálni és változtatni azt a növendékanyagot, a melytől a fentebb elősorolt magasabb tudnivalókat — eredménnyel — megkövetelni akarjuk. A mely rész annak megfelelni *nem lehet* képes, az maradjon meg inkább több éven át az előkészítő, illetve az I. osztályban, ott legalább tökélesíthető lesz abban, a mit minden magyar iparostól joggal elvárhatunk, hogy t. i. folyékonyan olvasni, helyesen írni s hibátlanul összeadni, kivonni, szorozni, és osztani tudjon.

Azután adjuk meg ez iskoláinknak is végre már az igazi, a rendeltetésöknek legjobban megfelelő czímet, a mely szerintem nem lehet más, mint: „*iparos tanulók ismétlő iskolája*“.

Annyi tény, hogy a mai szervezet mellett ipariskoláink a tanítás tekintetében tulságosan sokat ölelnek fel, s hogy igazán számottevő eredményt nem tudnak felmutatni, főképen annak a vázolt tulkövetelésnek tulajdonítható, a mely hibás szervezetében rejlik. Ez ellen kell józan s meggyőző érvekkel küzdenünk s talán sikerül végre akkor beláttatnunk, hogy „a ki sokat markol, keveset fog“.

Az ipariskolai rajzoktatás dolgában sem állunk semmivel se jobban. Itt különösen ideális magaslatoakra törekszünk, holott ebben a kérdésben már sokkal inkább helyén van a szakirányú foglalkoztatásra való törekvés, mivel a rajzolási képesség mint közügyesség bizonyos tekintetben közelebb áll az iparos ember gyakorlati életéhez, mint pl. d. a reáliák egynémelyike. Rajzolni többé-kevésbé minden iparosnak kell tudnia. Ha mesterségének intensívebben meg akar felelni. Helyes tehát az a kíváncsi, hogy az ipariskola a szakirányú rajzolás tanítására gondot fordítson. De hogy annyira dédelgesse, mint a hogy teszi, az már helytelen, mivel teljesen czélt érni itt se lehet soha! Nem pedig 1.) az iparos tanulók sokféleségénél fogva, 2.) pedig a tanerők ez irányú szakképzettségének hiánya miatt. Igaz ugyan, hogy a tanulók sokféleségének akadályát azzal igyekeznek leküzdeni hogy együvé tartozó csoportokba terelik a rokon iparágakat üző tanulókat s ilyenén módon „rajzoltatják“ őket. S épen az a tévesztett kísérlet! Lehet-e helyes czéltudatos és eredményes szakrajzolásról szó ott, a hol pl. d. egy csoportba vannak egyesítve a kőműves, kőfaragó, kővező, kályhás és szobrász tanulók. Avagy ott, a hol az asztalosok, ácsok, esztergályosok, és kaptafa készítőik kerültek egy kalap alá? Azért történt a csoportosítás így, mivel az előbbieket kövele az utóbbiak meg fával dolgoznak? Hát a *munka anyaga volna a mesterség lényege* és nem más? Gondolkodjanak csak e fölött azok a kiket illet! És gondolják meg

jól; lehet-e a székes-tőváros ipariskoláiban a szakrajzolás úgy a mint azt az helyes czél megkívánja, mindenütt és minden tekintetben keresztül vinni, általánosítani? E téren a jóra való kísérleteket is eredményképen kell mérlegelni, mert az adott körülményeknél fogva in magnis et voluisse sat. S több egyáltalán nem követelhető. — Nem követelhető pedig az említettem másik akadálynál fogva sem, t. i. a tanerők szakirányú képzettségének hiánya miatt. Avagy meglehett szerezni az ehhez szükséges *specialis* képesítést valahol? Van olyan firma avagy intézet, a mely a tanítónak olyan képesítést adhatna, a mely őt a lakatosok, vasesztergályosok, asztalosok kőművesek, bádógosok, szabók, cipészek, nyomdászok és diszitők szakirányú rajzitanításának vezetésére egyaránt kvalifikálhatná? Ilyen fórum ilyen intézet nincs, nem is lehet! Mert e különféle iparágak szakrajzolásánál a fő lényeg nem csupán a rajzolni tudás, nem csupán az ábrázolásnak helyes ismerete, — hanem igenis alapos ismerete az egyes ipari készítmények szerkezetének, alkatrészeinek, azok elhelyezésének, illeszkedésének, ipari elnevezésének és ismerete a különféle ipari műszavaknak, szerszámoknak, eszközöknek. Már pedig ezeknek egyetemleges megismerésére semmiféle iskola sem képesíthet, s a tanítótól mégis elvárják ezeket tudását. A czél megközelítése szempontjából egyes-egyedül a különféle iparos-műhelyek meglátogatása a helyszínén szerzendő gyakorlati megfigyelések és az ott végzendő tanulmányozások kecségetnek némi haszonnal. De hát a jövő tanítója a sokféle műhely közül vajjon melyiket keresse fel, hogy ott szerzett gyakorlati ismereteit majdan az ipariskolában érvényesíthesse? Az alkalmazásban levők úgy is tudják s azt szükségszerűen meg is cselekedték s épen azért elismerés illeti őket. Önszorgalmukból, az ügy iránt való meleg érdeklődésük ösztönéből a szakrajz-tanítás terén olyan eredményt mutattak fel rövid pár esztendő alatt, a mely, ha megtüri is még a szakszerű kritikát, mindenesetre örvendetes* és csaknem teljesen fölöslegessé teszi azt az intézkedést, a mely az ezentúl alkalmazandó tanerőket szaktanfolyam végzésére kötelezi.

Bántja az igazságérzetemet, ha arra gondolok, hogy meglett emberek, a kik a középiskolának s a praeparandiának összesen 8 osztályan át a rajzolásnak minden csinját-binját alfától-omegáig a görnyedésig megtanulták s az ezen tantárgyból nyert osztályzatuk az elemi iskolai rajzitanításra képesít, — most újból heti 10 órasi rajzolásra utasítatnak, hozzá még 2 esztendőn át! Merem állítani, hogy ez az ott eltöltött idő az illetőkre nézve alig fog majdan annyi hasznot hajtani, mint a mennyi értéket az most képvisel, és gyakorlatit még kevésbbé, mert miként az előzőekben kifejtetem, olyan fórum, mely az *igazi szakirányu* rajzolásra képesítene, ez idő szerint még nincsen. Az *elméleti alapon* való bevezetés vagy előkészítés csak *általános* képet és fogalmat nyújthat, a mivel rajzitanításra képesített tanítóink amugy is bírnak; de a mesterségeknél alkalmazandó *gyakorlati rajz lényegének ismeretre nem vezet.*

Omen.

*) Lásd Mousson g István lakatos-minta gyűjteményét, melyet önmaga állított össze s a mely egyedüli a maga nemében.

A „Népnevelők Budapesti Egyesülete“ pedagógiai szakosztályának gyűlése.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének paed. szakosztálya f. é. nov. hó 24-én d. u. 5 órakor a felső-erdősori el. isk. tanácstermében ülést tartott.

Napirend előtt *Schön* József visszapillantott a közel múltban lezajlott ama áldatlan hírlapi harcokra, melyekben többen hivatlanul mérték össze fegyvereiket nemcsak a tanítói tekintély és az iskolai fegyelem-tartás, de a társadalmi közerköles rovására is. Szólo szerint elérkezett az idő, hogy a testi fenyték alkalmazásának ügyével a paed. szakosztály, a budapesti tanítószög körében mint erre leghivatottabb tényező, — komolyan foglalkozzék. Ne legyenek ezek meddő viták, hanem tudományos színvonalon álló eszme eserek, melyek menten az állhumanizmustól és személyeskedéstől, a tanügyi hatóságok figyelmére méltók legyenek, sőt ezeknek e tárgyra vonatkozó intézkedéseit határozottan irányítsák. Az egyesület ezen tudományos viták eredményét vigye a hatóságok elé.

Szóke István szerint első sorban a f6v. tanítószög egy része szorulna szigorúbb fegyelemre, mert vannak kik egész hivatlanul bocsátkoznak hírlapi harcokba a tanítószög nevében. Ezeket a túlkapásokat, szeretné megakadályozni. A testi fenyték alkalmazása ügyében pedig várakozó állást foglalna addig, míg az orsz. közokt. tanács foglalkozik az ügygyel.

Peres Sándor ellenkező véleményben van es hozzájárul az elnök által fölvetett eszmének érleléséhez s a melynek a szakosztályban leendő előadására *Schön* Józsefet kérné fel. Kapesolatban ez ügygyel kéri a szakosztályt, hogy hatna oda a f6v. tanácsnál, miszerint alkosszon az egy oly szabályrendeletet, mely a tanítót az iskolában a brutálítások ellen megvédje.

Somogyi Béla az egyéni- és sajtószabadság korlátozását látja. Az írástól senkit sem lehet eltiltani, de jó és üdvös, ha erkölcsi eszöközökkel azt fekezzük. Vannak esetek, a mikor az egyesületek lassúságánál fogva egyik másik kérdés elvesztenié actualis jellegét. Szólo a tanítószög kebeléb6t egy állandó sajtótudósító bizottság szervezését óhajtja.

Ezen hozzászólások után a szakosztály azon elvi határozatot hozta, hogy a fölvetett fontos eszméknek ébrentartását a jövő tisztikar figyelmébe ajánlja.

Ezek után *Somogyi* Béla „A tanítási versenyekről“ olvasott fel. A tanítási módszer tökélesítése és egynémely utánzásra méltó külföldi példa lebeg szemei előtt. S mivel általános a panasz, hogy a magyar ember nem tud helyesen írni, azért a fösulyt a fogalmazás és helyesírásra fekteti. Előadó azonban nemcsak a módszert hibáztatja, hanem a rideg közönyt is, melylyel sok tanító a munkáját végzi. Igaz, hogy a lelkiismeretes tanítók sem részesülnek valami-féle erkölcsi vagy anyagi elismerésben; de meg a felsőbb előljárói se tudják mindig megítélni, hogy ki méltó az elismerésre. Hiányzik a tanítói közszellem is. A jó eredmény érdekében a tanítási versenyeket ajánlja, vagyis, hogy az is-

kolai hatóságok pályadíjakat tüzzenek ki, melyeket azon osztályok tanulói és tanítói nyerhessenek el, kik egy és ugyanazon péld. nyelvtani tételt, illetve kérdést a legjobb eredménnyel tudják megoldani.

Peres Sándor ellene szól az előadó intencióinak, mert sajnálná, hogy a versenykorbácsot első sorban a tanító hátára mérjék. Hisz ehhez hasonló verseny egyenlő qualificatió mellett magasabb hivatalok elnyeréseért a társadalmi téren egyáltalán nem tapasztalható. De meg a díjak odaítélésénél sem bizik meg a corumpált kor fiaiban, fél a részrehajlástól. A verseny eszméjét pártolja, de ez az egyesületi gyűlések alkalmával tartandó gyak. előadásokban nyilvánuljon. A szakfelügyelők-től sokat vár.

Lakits Vendel szintén híve a régi eredetű gyak. előadásoknak és az írásbeli vitatétek kidolgozásának. Szerinte nagyon sajnós körülmény az, hogy különösen a fiatalabb tanítók kevés érdeklődést mutatnak az egyesületi élet iránt. Kevés bennük az ambíció. Az egyesületi tevékenységet az önképzés egyik igen fontos eszközének tekinti és azért nemcsak becsüli, de jutalmazandónak is tartja azokat a tanítókat, kik a folytonos önművelődést szemük előtt tartják. A felsőbb hatóságok vegyék az ilyen érdemes tanítókat figyelembe és jutalmazzák meg az illetőket p. l. korpótlékuknak megkétszerezésével.

Nemcskay Irma félti azon tanítónak a tekintélyét, a kinek az osztálya a versenyben nem állná meg a helyét.

A felolvasó zárszóval élt. A tanítót nem hivatalnokhoz, hanem művészhez hasonlítja. A művészet terén pedig szabad a verseny. A pályadíjak oda ítélésénél is megbizik az előjárók igazságszeretében. Különbözik örül, hogy a „tanítói versenyeknek“ eszméje ily élénk és tartalmas vitát provocált.

Peres Sándor még megjegyzi, hogy a nevelés-tanítást nem tartja szabad művészetnek, mert a psychologia és a tanterv korlátok közé szorítja.

Schön József elnök konstataálja, hogy a tárgy kimerített és indítványozza, hogy *Somogyi Béla* kartársnak tartalomdus és a tanítás mélyítését érzélt tanulságos előadásért jegyzőkönyvi köszönet mondassék.

A szakosztály az indítványt élénk helyesléssel fogadta.

Az elnök egybevetve a felsorolt éveket határozatilag kimondja, hogy: A „Népnevelők Budapesti Egyesületének“ paed. szakosztálya érzi a tanítás intenziválásának és a tanítói önképzésnek szükségességét. Ennek érdekében kerestessék meg a főváros hatósága, hogy azokat a tanítókat, kik az egyesületi élet mint az önképzés terén élénk részt vesznek, illetve kiváló érdemeket szereznek, a tantestületi előjárók és az igazgatók relatiói alapján jutalmazásképen jövőre az ipariskoláknál alkalmazná, vagy korpótlékokat megkétszerezné. Ezzel a gyűlés véget ért.

Dobos János.

Torna-felügyelet.

A minap egy hatósági végzés került a kezembe. A tanács adta ki azt, 75553. szám alatt, melyben három szakférfit biz meg a székes-fővárosi elemi tornatanításnak vezetésével és felügyeletével. Egyben mindjárt intézkedik is a tiszteletdíjak kiutalványozásáról. Hogy e tisz-

teletdíj mennyi, az nincs e határozatban megemlítve; de avatott nyelvek megsúgták nekem, hogy négyszáz korona az. Milyen mesés összeg! Négyszáz koronát fizetni évenként azért, hogy valaki torna-felügyelőnek hagyja magát czimeztetni!

Pedig ha jól gondolkodom, e czim bizonyos tekintélyt, tiszteleteti kitünőséget kölcsönöz viselőjének s mégis a város fizet érte? . . . Ha jól gondolom, e czim azt jelenti, hogy a város 1100 tanítója között ezek az urak a legszakavatottabb tornászok s azt, hogy ők viselhetik e czimet, bizalom, mely bizonyos előkelőséget ad tulajdonosának a többi torna-tanító között. Minek ezért fizetni? . . . Hát bizony ez a dolognak csak látszata. Csak czimnek látszik a tornafelügyelőség, pedig szép, nemes, nagy hatáskörrel felruházott állás akar lenni.

Nem tehetünk róla, ha a hivatal viselőinek intézkedéseiről, munkájáról ez ideig kellő tudomást nem vehettünk. Nem tehetünk róla, ha e felügyelők ez ideig semmi olyast nem tehettek, a miből ez állás tényleges létezését sejtettük volna. Nem rajtunk múlik, hogy e nevezett állásokat csak tiszteletbelieknek kell tartanunk.

A főváros elemi torna-oktatása nem egyöntetű, a torna-tanítók tájékozatlanul és czélszerűtlenül oktatnak, a legtöbb torna-terem felszerelése hiányos, a torna-órák beillesztése az órarendbe legtöbb helyütt okszerűtlen, és ez mind onnét van, mert a tornafelügyelők állásukat nem tölthetik be, úgy a mint kellene.

Ha komolyan, igazi tornász buzgalommal láthatnának nemes hivatásuk teljesítéséhez, ma az elemi torna-tanítás is modern lenne; a kor követelményeinek megfelelő.

Ámde a torna-felügyelők, — vagy mint a tanácsi végzés mondja torna-művezetők, nem felelhetnek meg annak a czélnak, melyet a város kitűzött akkor, mikor ez állásokat rendszeresítette. Ez állások szervezésének húsz éves jubileumát ülhettük meg ma-holnap és sajnosan konstatálhatjuk, hogy a tornázás ma is olyan színvonalon áll csak, mint 1881-ben. És ennek okát nem a torna felügyelők egyéniségében kell ám keresni. *En nem vádolom őket hanyagsággal, kötelességmulasztással, mert tudom mindent megtettek, a mit tehettek.* Nem állítom, hogy nem rátermettek a hivatásra, mert tudom, hogy kiváló szakemberek. Meghajlok tehetségük, szaktudásuk előtt. Tudom jól, hogy hiba az állások *szervezésében* rejlik. A tanács 1881-ben — meghallgatva az akkori közoktatásügyi bizottság véleményét, — az 53921. sz. határozatával három torna-művezetői állást szervezett, egyenkint évi 400 korona tiszteletdíjjal. Hatáskörüket azonban csak röviden írta körül. Mindössze annyi utasítást adott nekik, hogy a torna-tanítókkal havonként értekezzenek, a torna-tanítást kísérvék figyelemmel és a tornatermek berendezéséről tanácsokkal telt jelentést adjanak be. A többit azonban rájuk bízta.

Arra nem gondolt a tanács, hogy a tornázást, — rendkívüli fontosságánál fogva, — vezérelni, egyöntetűvé tenni, ellenőrizni, olyan feladat, mely egy egész embert igényel. Mert ha ezt belátja, akkor kiválasztotta volna a legszakavatottabb, legtehetségesebb, legambitiozusabb tornatanítót a tanítói karból, őt a tanítás alól felmentve, megbízta volna a főváros elemi tornatanításának felügyeletével. Teljes diktátori hatal-

mat adott volna neki, intézkedni ott és úgy, a hogy jónak látja. Akkor a mai torna-tanítás már modern volna. Talán még külföldről is eljöttek volna tanulmányozni.

És nem került volna ez az állás többé pár száz koronánál.

Ma a három művezetű kap együtt 1200 koronát, úgy a torna-felügyelő kapna első fokú tanítói fizetést, mely felmenne 2900 koronára a lakbérrel együtt. De az erkölcsi haszon kiszámíthatatlan lenne.

Mert a mai művezetők működése, ép azért nem hibáztatható, mivel egyrészt főhivatásuk teljesítésével (kettő közülük igazgató, egy pedig polgári iskolai tanár,) egész nap el vannak foglalva, másrészt pedig olyan csekély díjért bizony egész lélekkel nem dolgozhatnak.

A tornázás pedig nagyon fontos tárgy; töle az ifjú generáció testi fejlődése, egészsége, ügyessége, és edzése függ. Megérdemelné a nagyobb figyelmet.

Nem tudom eléggé ajánlani, hogy a tornatanítás felügyeletével egy ember bizassék meg, a kinek egyéb hivatása, teendője nem lenne, mint a fővárosi tornatanítást modernizálni.

Megpróbálom ennek a torna felügyelőnek hatáskörét is leírni.

Maga a torna felügyelő legyen kitünő tornász, kiváló szakférfi, a ki a torna szakirodalomban is jelentékeny positiót biztosított magának.

Birjon kellő érzékkel az újítások iránt, legyen nagy látköre a tornaszat terén, rendelkezék sok elméleti és gyakorlati tapasztalattal és ismerje a külföldi tornaügy mai helyzetét és fejlődését.

Elméleti és gyakorlati képzettségénél fogva szellemileg a melléje osztott tornatanítók fölött állván, erkölcsileg is jogcimmal bír azokat tévedésükről felvilágosítani s nekik gyakorlati tanácsokat adni.

Működésében csak a tanácstól — a ki neki hatáskört adott — függjön.

Állandó figyelemmel kísérje a hazai és külföldi torna-egyesületek életét s a hazai torna-oktatást.

Tanév elején bekéri az egyes iskolák tornaórarendjét, melyekre észrevételeit megteszi és intézkedik, hogy a tanórák helyesen legyenek beosztva a többi tantárgy keretébe.

Működése kezdetén minden osztály számára egy módszeres tananyag-felosztást szerkeszt és melléje rendelt tanerőktől ezek lemásolását és pontos betartását megkívánja.

Napról-napra, állandóan látogatja az egyes iskolák torna-óráit. Látogatása alkalmával a tanítás módszerét, a tanulók haladását, a tanítók modorát s a fegyelmet illetőleg jegyzéket vezet s egy kerület tornatanításának megfigyelése után az illető torna-tanítókat értekezletre hívja össze, hol is a nevezett tapasztalatait észrevételeivel egyetemben előadja és az értekezlet bírálata alá bocsátja. Szóval módszeres értekezletet tart, melynek előadója ő maga. Megvizsgálja a torna-termek berendezését, a hiányzó felszerelések beszerzése iránt a tanácsnál lépéseket tesz.

Tagja az iskola építő bizottságnak, mely az iskola torna-termének berendezését az ő szakzerű előterjesztése nélkül nem rendelheti meg.

Legyen a torna-tanítók vezére, bírāja, a ki szeretettel, körültekintő,

figyelmes modorával nyeri meg munkatársai bizalmát, tiszteletét és készséget nyújt a nagy cél elérésére.

Igy lesz a torna-tanítás okszerű, egyöntetű és modern. És így fog az ifjuság testi ügyességben, lelki ruganyosságban, és edzett lélekkel egészségesen fejlődni.

Igy lesz kiköszörülve az iskolából az oktalan rendszer, mely a torna órát utolsónak (délelőtt 10—12-ig, délután 4—5-ig) osztja be.

Most ez még így van, de egy torna felügyelő nem fogja tűrni.

Mert a torna üdítő tantárgy. Nehéz száraz elvont tantárgy után, — milyen a számtan, nyelvtan stb. — igen alkalmas a torna, a hol a lélek felvidul, a kedély élénkül, a test erősödik s a képzelet fel-frissül. Azért igen célszerű két nehéz tantárgy közzé tornát ékelni 9-től 10-ig, esetleg ha 12-ig tanítanak, 10-től 11-ig. A torna felügyelő áldásos működésétől függ a fővárosi tornaoktatás modernizálása s így az ifjuság egészségesebb, okszerűbb nevelése.

Jó lenne talán e fölött gondolkodni.*)

Saskeőy József.

Könyves Károly emlékezete.

(Vége.)

A budai tanító egyesületben több éven át vezette a jegyzői tollat, de teendőinek gyarapodtával másnak kellett e tisztséget átengednie. Emléke, mely tehát többszörös jelentőségű, melegen visszhangzik ma lelkünkben, mert evégre a föld szántás-vetés nélkül nem termi meg százszoros gyümölcsét.

Könyves élete vége felé nagy hibát követett el. Midőn gyilkos betegsége megtörte szívós, ellentálló szervezetét, nyugdíjba kellett volna mennie s pedig falura, hogy meghosszabítsa hátralevő napjait. Kötelességtudása azonban erősebb volt az életfentartás parancsolatainál s így kellett legdrágább kincsével t. i. életével ennek árát idő előtt megfizetnie.

Érdekes volna annak a rejtélynek a megfejtése, hogy Könyves miért nem nősült meg. Egy ember, kinek a jó és a nemes iránti érzék egyik főjellemvonása volt, kinek a boldog családi életről tiszta fogalma volt, a ki tudta, „hogymily csodás keveréke rossz és nemesnek a nő, méregből és mézből ö-szeszürve,“ a ki tudta, hogy kötelessége az önálló férfiúnak családot alapítani, ki már fiatal korában rendezett anyagi viszonyok között élt, ki állásánál és jelleménél fogva a társadalomban tisztességes helyet foglalt el, miért maradt e téren adósa a társadalomnak? Nem hiszem, mint a szatirikus nyelv mondja, hogy gyávaságból vagy önzésből történt ez a mulasztás, hogy saját nyugalma ne kelljen az állam jólétének feláldoznia, hanem más körülményeknek tudható be végzete.

Annyit tudok, oly szigorú észjárású volt saját maga iránt is, hogy elismerte, mikép a társadalom iránt mulasztást követett el, bántotta is ez a gondolat. Nem egy ízben állította, hogy az államnak joga van az

*) Gondolkozunk s elmondjuk, a mit gondolunk; mert t. munkatársainkkal sok tekintetben nem vagyunk egy nézeten.

A szerk.

aggregényekre adót kivetni. A mi pedig őt illeti, minden ellenvetés és zuglódás nélkül megfizette volna ezt az adót.

Visszapillantást vetvén életére, mondhatjuk, hogy Könyves, mint a jó gazda kora ifjuságától fogva soha nem szünt meg tanulni, gyűjteni, hogy fáradozásainak gyümölcseit jól elhelyezhesse. Lehet mondani, hogy inkább erkölcsével, mint eszével győzött, mely őt fölénk helyezte. Mert csakugyan, ha valaki az embernevelés szolgálatában 39 éven át legjava erejét kifejti, ha hivatása körében annyit tett, a mennyit csak becsületes ember tehet, az teljes elismerésünkre méltó. Egész működése nem volt más, mint az, a mit a mai kor moralistái hangoztatnak: az önzés ördögét legyőzni is az altruisztikus elvek szolgálatában másnak jót tenni, magáért semmit. Ha szerintük minden ember csak annyit ér, a mennyi jót tett embertársainak, akkor Könyves a legjava emberek közé tartozott.

Ha az ő példáját követjük, akkor győzni fog rajtunk az az egészségesebb és „erőteljesebb világnézet az, mely az észre büszke, a munkában elégedett s mely a boldogság értékét nem külső ragyogásban, hanem a lélek és a szív belső fényében keresi és találja.“ Így élt a szellem és az erkölcs arisztokráciájának e kiváló képviselője, úgy hogy a mai generáció és utódjai még sokáig aldan fogják a „jó Könyves bácsi“ emlékét.

És valóban:

„Mert nagy és dicső tudat csak egy van itt a földön. Mely boldogítani képes ide lenn: A jóért fáradozni most és mindörökkön. S munkára birni mást is szüntelen.“ Berzsenyivel mondhatta: „Úgy éltem, hogy éltetemet visszaélni ne bánnám. Úgy éltem, hogy éltetemet végezni ne fájlalnám. Megesékolgattam rózsáját. Megizzadtam vaspályáját.“

Almási János.

Külföldi tanügy.

Románia. (A népoktatás jelen állapota). Romániában a népműveltség nem áll valami magas fokon. 1892-ben 1000 besorozott katona-ujoncok közül 890 nem tudott sem írni sem olvasni, 1894-ben pedig 1000 lakosra 872 analphabeta esett, vagyis 87%. Ezen utóbbi adat azonban nem igen megbízható, mivel a román népoktatási kormány 1892 óta hivatalos kimutatást nem tett közzé. Az iskolaköteles tanulók számát 400 ezerre teszik, mely számnak 46%-a látogatja körülbelül az iskolákat, bár az 1882-iki népoktatási törvény iskolázásra kényszeríti a lakosságot. A népoktatás fejlesztésére Sturdza és Jonescu miniszterek tettek legtöbbet, a többiek inkább a közép és felsőbb oktatást dédelgették. Romániában nincsenek polgári iskolák. A fiúk gimnasiunokba vagy lyceumokba, a leányok felsőbb leányiskolákba vagy női szakiskolákba járnak. A felső leányiskolákban inkább a francia „ben ton“-ra fektetik a fősúlyt. A tanítói állás Romániában épen nem mondható kedvezőnek. A tanítók állása nagyon függ a papságtól, megélhetés dolgában pedig sanyarú. A tanítók fizetése közepszámítással 280 frtra tehető, de vannak 80 frtos tanítói állások is. A minimális fizetés törvényben nincsen biztosítva. Szolgálati idő 40 év. A közoktatási budget tavaly 18 millió lei volt.

Görögország. (*Népiskolai statisztika.*) Az 1896-iki görög népszámlálási adatok Görögország népoktatására vonatkozólag a következő érdekes számokat tartalmazza: A királyság összes lakossága 2 millió 434 ezer. A kultuszminiszterium statisztikai tabellái szerint 1897-8-ban 148 ezer népiskolai tanuló volt az országban, még pedig 129 ezer fiú és 29 ezer leánytanuló. Tehát a lakosság 6.58%-a látogatta a népiskolákat. Ezeket a tanulókat 2874 népiskolában tanítják. (a magán-népiskolák nincsenek beleszámítva) Ezen népiskolák közül 1879 fiúiskola, 432 leányiskola, és 963 íróiskola, ahol csak írni, olvasni tanítják a gyermekeket. Népiskolai tanító van 1785, altanító 282, írotanító 550, tanítónő pedig egész országban 600. A népiskolai kiadások 5 millió drachmát tettek ki, melyből 3 millió 853 ezer drachma a néptanítók és tanítónők fizetésére esik. A népiskolák főtartására ezen összegből 1 millió 292 ezer drachmát az állampénztárból fizettek ki, a kiadások nagyobb fele a községekre hárul. A közoktatási kormány azon igyekszik, hogy évenként mentül nagyobb összeggel járuljon hozzá a népoktatási költségekhez. Tavaly már 2 millió 128 ezer drachmával járult a népoktatási kiadásokhoz. A haladás szemebetűnő.

Szabó Lajos.

Elköltöztek. . .

Paulin Péter.

Az inséggel küzködő népnek volt a tanítója; de maga inséget sohasem látott, sőt még szükeget sem. Nélkülözni nélkülözött egyet-mást, de sohasem a szükségeseket. Erre neki mindig tellett, még akkor is, a mikor a 150 frtot meg nem haladta egész jövedelme.

Gyermekeit egytől-egyig kinevelte és elhelyezte. Aztán — mint a ki jól végezte a dolgát — nyugalomra tért; most meg már örök nyugalomra. Az ő félszázados tanítói működése nemcsak a falu népére volt áldásos hatása, de mint példa is gyümölcsözik. Mert az ő lelkesedése, ügybuzgalma, törhetetlen kitartása nem marad hatás nélkül. A környezete önkéntelenül a hatása alá került. Nagyobb tehetséggel szolgálták ott az ő környezetében többen is az ügyet; de nagyobb energiával és kitartással senki.

Egy emberöltő alatt nemzedékek kerültek ki a keze alól, becsületet, vallásosságát, hazafiaságot tanulva az öreg mestertől.

Horlyón (Ung vm.) a községében minden lehetőt megtett a nép művelése, erkölcsének javítása és boldogulása érdekében. Sajnos, működését nem koronázta meg minden ember az a siker, melyet buzgalma méltán megérdemelt volna. Bár ő maga előljárt a jó példával, a pálinka rombolásának nem bírt teljesen gátat vetni népe körében. Nem, mert nem voltak segítő-társai. Mire ezek megjöttek, már Paulin bátyánk megtörtött.

Ám azért emlékezete áldott lesz hosszú ideig mindazok előtt, a kik nemes buzgalmának, ügyszeretetének tanúi voltak.

* * *

Györgyössy Rudolf.

Csak 58 évet élt; de azért sokat élt, mert sokat dolgozott. Arad város és vármegye kulturája történetirója az ő működését nem mellőzheti hallgatással.

Ugy tehetségre, mint akaratra karunk legerősebbjei közé tartozott Paedagogiai, ifjusági író, költő, sőt politikai író is volt. S a mit irt — és sokat irt — minden téren felül emelkedett az arany-középszeren. De nemcsak irt; sokat tett az egyesületi életben s Arad város társadalmi életében is.

Helyén volt az iskolában; de másutt is ott volt, a hol az ügyek képeséget s férfi-jellemet kívántak. A sivár puhánykorszakban ő a gerinczesek osztályába tartozott. Volt elve, volt meggyőződése és ebből sohasem csinált titkot. Ezért érte oly sok kellemetlenség megfutot pályáján. A puhányok féltek tőle s mert irodalmi és társadalmi téren nem mertek vele szembe szállani, iskolájában támadták s bizonyos „sikert“ is értek aknamunkájukkal. Amde ez a „siker“ nem vala tartós Györgyössyt a cselekvés teréről leszoritani nem lehetett.

Györgyössy egyike volt sorainkban a leghatározottabb egyéniségeknek. Egész élete példaadás volt arra, miként kell a magunk lábán megállani. Vajha nemes példájának követése által állítanánk a lelkünkben méltó emléket e jelesünknek!

* * *

Laudon Sándor.

Szintén a legrégebbekek közül való. Életének 72., tanítóskodásának 50. esztendejében fejezte be pályafutását.

Nemzedékeket nevelt Ungvárt a rom. kath. el. iskolánál az apagyöngédségével és szeretetével. Humanus bánásmódja már akkor ismeretes volt, midőn a drasztikusabb fegyelmzési eszközök érinthetetlenek voltak, mint valami szentségek.

Mint ember is kivált. Takarékos jó gazda volt s jó családapa. Gyermekeit olyan szépen kineveltette, hogy e tekintetben kevés tanító versenyezhetett vele. A tanító-egyesületben a vezetők között volt, a társadalomban mindig helyt állott.

Tisztelet és becsülés környezte egész életén át; halála nagy és általános részvétet keltett.

Áldott legyen emlékezete.

IRODALOM.

A „Magyar Könyvtár“ kötött kiadása. A Radó Antal szerkesztésében és a Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cég kiadásában megjelenő „Magyar Könyvtár“ sárga füzetkéi, melyek immár országos népszerűségnek örvendenek s diadallal kezdik egyre jobban kiszorítani a német Reclámfüzeteket, ezentul kötött kiadásban is kaphatók lesznek. A kiadó izléses, erős és azért mégis olcsó kötést alkalmazott, s egyelőre tiz kötött számot adott ki több magyar, olasz stb. elbeszélő műveit csoportosítva olykép, hogy a kötés minden kötet árát csupán 30 fillérrel drágította. A „Magyar könyvtár“ kötött kiadása helyett foglalhat a legdiszesebb könyvtárban a diszművek között. Kötve kaphatók eddig egy-egy kötetben Jókai két füzet elbeszélése; Jókai két színműve: „Fekete vér“ és „Helvila“; Arany János: a Toldi trilogia; Porzó (Ágai Adolf) és Papp Dániel elbeszélései; Sipulusz két füzet humoreszkja; Bársony István: Vadástörténetek és Thury Zoltán: Urak és parasztlak; Murai Károly: Mese-mese és Tábori Róbert: Különös történetek; két füzet olasz elbeszélő; Wells uj regénye: Világok

harcza; *Ibsen* két színműve: A népgyűlölő és a társadalom támaszai. Hamarosan következnek majd további füzetek is.

VEGYESEK.

— A Népművelők Bp. Egyesületének rendes közgyűlése decz. 8-án d. e. 10 órakor lesz a VI. ker. Felsőerdősori elemi népiskolában. A közgyűlés tárgyai: Felolvasás. Titkári jelentés. Paed. szakosztály jelentése. A számvizsgáló bizottság jelentése. Tisztikar és választmány változása. Indítványok.

— A ki még a tanítókat is irigyli. Polónyi Géza, a nagy Polónyi ujabban nemcsak ezt az árva hont menti, de a még árvaabb szegény fővárosra is kiterjesztette alyai gondjait. Rendet akar csinálni a háztartásában. Prédikálja hát a takarékoskosságot kenetes igéjét és ismert humanitásával azt is megmondja, kiken kell takarékoskodni? Természetesen a tanítókon, a kik dúskálnak a város javaiban, a kik „6-féle pótlékot“ is élveznek. En is fővárosi tanító vagyok, de ezekről a pótlékokról mit sem tudok. Lehet hogy vannak. Lehet, hogy csak a címüket nem tudom. Hogy sokáig tudatlanságban ne szünyöljek, ime pályázatot hirdetek: Soroltassók fel a főv. tanító 6-féle pótléka! A ki a kérdést megoldja, annak adom mind a 6-féle pótlékomat. Pályázzhat — Polónyi Géza, — Főv. tanító.

— Francia-angol tanfolyam. A Budapesti (budai) Tanítóegyesület a II. ker. Margit-körúti elemi iskolában levő bivalatos helyiségében a tél folyamán francia-angol tanfolyamot szándékozik nyitni, melyre szívesen vesz fel tanítókat és tanítónőket, ha nem is tagjai az egyesületnek. A tanfolyam vezetésére Camerling Gaston urat sikerült megnyernie, ki a József-műgyetemen a francia és angol nyelv docense. A tanfolyam f. é. december hó elején kezdődik s hetenként 3-szor az esti órákban fog megtartatni. A résztvevők havonként 6 koronát fizetnek. A jelentkezőket Kónocsék Lajos egyesületi elnök (II. iskola u. el. iskola) veszi fel, aki írásbeli jelentkezéseket is elfogad.

— A budaiak pályázata. A „Budapesti (budai) Tanítóegyesület“ f. évi április hó 26-án tartott közgyűlésén tagjai részére a következő kérdést tűzte ki ez idejű pályázatételül: „A gyermeki lélek ébresztése, képzelő erejének fejlesztése, valamint érzelmi világának nemesítése szempontjából tárgyalassék az elemi népiskolába való meséltetés czélja és fontossága; — ugyane szempontokból soroltassanak fel az elemi népiskolába illő s legcélszerűbben tárgyalható mesék (népmesék). — A gyermekek értelmi fejlettségének szem előtt tartásával jelöltessék meg külön-külön minden (I. IV.) osztálynak mese-anyaga, s adassék külön utasítás arra nézve, hogy az egyes tanítási tárgyaknál miféle népmesék alkalmazhatók legcélszerűbben s miképen kezelendők azok? — A mesék keretébe illeszthető történeti adomák felsorolása kívánatos.“ A pályadíj 200 korona. Az idegen kézzel irt pályamunkák kettős borítékba zárandók. A jelíges levelke a két boríték közé helyezendő. Díjazásra csak önálló becesel bíró s a pályázati feltételeknek teljesen megfelelő munkák számíthatnak. Csak az az egyesületi tag pályázhat, a ki az egyesületnek jelen pályázatot kihirdetése előtt legalább egy évvel már tagja volt s tagbéli kötelezettségeinek e'get tett. A pályamunkák alulírt elnök czimére (II. ker., iskola-utczai el. iskola) 1900. évi december hó 31-éig küldendő be. Budapest, 1900. május hó 15-én. Kónocsék Lajos egyesületi elnök.

TARTALOM.

Közgyűlésünk alkalmából. — A Vörösmarty-ünnep. — A felelősség érzelmeiről. — Az ipariskolai rajzoktatás. — A Népm. Bp. Egyes. paed. szakoszt. — To na-felügyelet. — Könyves Károly emlékezete. — Külföldi Tanügy. — Elköltöztek. — Irodalom. — Vegyesek.

Laptulajdonos: A Népművelők Budapesti Egyesülete
Kiadó: „Hunnia“-nyomda, Budapest VI., Terezkörút 3.

„Hunnia“ könyvnyomda Budapest, Terezkörút 3.